

AMY TAN

La vall de la Meravella

Traducció d'Esther Roig

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *The Valley of Amazement*

© Amy Tan, 2013

Publicat per primera vegada per G. P. Putnam's Sons.

Drets de traducció acordats amb Sandra Dijkstra

Literary Agency i Sandra Bruna Agencia Literaria, SL.

Tots els drets reservats.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podem adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).

Tots els drets reservats.

Primera edició: febrer del 2014

© de la traducció: Esther Roig i Giménez, 2014

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.

Pedro i Pons 9-11, 08034 Barcelona.

info@edicions62.cat

www.edicions62.cat

Fotocomposició: Víctor Igual

Imprès a Romanyà Valls

DIPÒSIT LEGAL: B. I. 594-2014

ISBN: 978-84-297-7006-3

A KATHI KAMEN GOLDMARK I ZHENG CAO
À NIMES BESSONES

Anys de sorres movedisses que em precipiteu no sé on,
Les vostres argúcies i la vostra política, fracassen,
    les línies es difuminen, les substàncies m'escarneixen
    i em defugen,
Només el tema que canto, la gran i poderosa ànima,
    no em defuig,
Un mateix no ha de cedir mai —és la substància última—
    de tot és l'únic segur,
De la política, els triomfs, les batalles, la vida,
    què en queda finalment?
Quan s'acaba l'espectacle què hi ha segur sinó un mateix?

Anys de sorres movedisses,

WALT WHITMAN

EL SENDER OCULT DE JADE

*Xangai 1905-1907**Violet*

Quan tenia set anys sabia exactament qui era: una nena nord-americana de dalt a baix per la raça, l'educació i la parla, amb una mare, la Lulu Minturn, que era l'única dona blanca que posseïa una casa de cortesanes de primera categoria a Xangai.

La meva mare em va posar Violet per una floreta que li agradava quan era petita i vivia a San Francisco, una ciutat que només he vist en postals. Vaig acabar detestant el meu nom. Les cortesanes el pronunciaven com si fos el mot xangainès «*vyau-la*», que és el que deies quan et volies treure alguna cosa de sobre. «*Vyau-la! Vyau-la!*» era la rebuda que em feien arreu.

La meva mare es va posar un nom xinès, Lulu Mimi, que sonava com el seu nom americà, i de retruc la seva casa de cortesanes es coneixia com la Casa de Lulu Mimi. Els clients occidentals la coneixien per la traducció anglesa dels caràcters del seu nom: Sender Ocult de Jade. No hi havia cap més casa de cortesanes de primera categoria que servís tant clients xinesos com occidentals, molts dels quals eren els més rics dins del comerç exterior. I és així com va trencar el tabú amb escriure per a tots dos mons.

Aquella casa de flors era el meu món sencer. No tenia ni companys ni amiguets nord-americans. Quan vaig fer sis anys, la mare em va matricular a l'Acadèmia per a Noies de

la senyoreta Jewell. Només tenia catorze alumnes, i totes eren cruels. Algunes de les seves mares s'havien oposat a la meva presència i aquelles filles van unir totes les nenes en una conxorxa per expulsar-me. Deien que vivia en una casa de «depravació» i que ningú no m'havia de tocar si no volia que se li encomanés la meva brutor. També van dir a la mestra que no parava de renegar, quan només ho havia fet una vegada. Però el pitjor insult va venir d'una de les nenes grans amb uns tirabuixons ridículs. El tercer dia d'escola, vaig arribar i baixava pel passadís quan aquella nena se'm va acostar ràpidament i va dir, prou fort perquè la sentessin la mestra i les nenes més petites de la classe: «Si parles xino amb un captaire xino és que ets xina». No podia tolerar ni un insult més. Li vaig engrapar els tirabuixons i els hi vaig estirar. Va xisclar i una dotzena de punys em van colpejar l'esquena i un altre em va partir el llavi i em va trencar una dent que ja tenia fluixa. La vaig escopir, i totes vam mirar un moment l'ullal resplendent, i llavors em vaig agafar el coll teatralment i vaig cridar «M'han mort!» i em vaig deixar caure a terra. Una de les nenes es va desmaiar i la capitost i la seva banda es van escampar amb les cares esbarrellades. Vaig recollir la dent —una antiga part vivent de mi— i la mestra em va posar ràpidament un mocador a la cara per estroncar la sang, i em va enviar a casa amb un *ricksshaw* sense una sola paraula de consol. La mare va decidir immediatament que estudiaria a casa.

Estranyada, li vaig explicar el que havia dit al vell captaire: «*Lao huazi*, deixa'm passar». Fins que ella no em va dir que «*lao huazi*» era «captive» en xinès, jo no sabia que parlava un poti-poti d'anglès, xinès i dialecte xangainès. Però com havia de saber dir «captive» en anglès si no havia vist mai un iaio nord-americà repenjat en una paret, mormolant amb la boca fluixa perquè me'n compadís? Fins que no vaig anar a escola, només havia parlat el meu llenguatge peculiar al Sender Ocult de Jade amb les nostres quatre cortesanes,

les seves acompanyants i els seus criats. Les síl·labes que els servien per fer safareig i flirtejar, per rondinar i admirar-se, m'entraven per l'orella i em sortien per la boca, i en les converses que tenia amb la mare no m'havien dit mai que la meua parla no fos correcta. Per acabar-ho d'adobar, la mare també parlava xinès, i la seva sòcia, Colom Daurat, també parlava anglès.

No em vaig amoïnar gaire per l'acusació de la nena. Vaig preguntar a la mare si ella parlava xinès de petita, i em va dir que Colom Daurat li havia donat lliçons rigoroses. Llavors vaig preguntar a la mare si jo parlava xinès tan bé com les cortesanes.

—En molts sentits el parles més bé —va dir—. Amb molta més distinció.

Em vaig alarmar. Vaig preguntar al meu nou mestre si un xinès parlava naturalment millor el xinès del que el podia parlar un nord-americà. Em va dir que la forma de la boca, la llengua i els llavis de cada raça s'adaptaven millor a cada llengua concreta, de la mateixa manera que les oïdes que conduïen els mots al cervell. Li vaig preguntar per què creia que jo podia parlar xinès. Em va dir que estudiava bé i havia exercitat tant la boca que podia moure la llengua d'una manera diferent.

Vaig patir un parell de dies, fins que la lògica i la deducció em van permetre afirmar-me en la meua raça. Primer, vaig raonar, la mare era nord-americana. Encara que el meu pare fos mort, era evident que havia estat nord-americà, ja que jo tenia la pell clara, els cabells castanys i els ulls verds. Duia roba occidental i sabates normals. No m'havien aixafat els peus ni me'ls havien entaforat com una bola de massa en una sabata diminuta. A més havia rebut educació, i en matèries difícils, com ara història i ciències, «i amb l'únic propòsit del Mer Coneixement», havia dit el meu mestre. La majoria de xineses només aprenien a comportar-se.

El més important era que no pensava com un xinès: no em postrava davant de les estàtues, no cremava encens i no creia en fantasmes. La mare deia: «Els fantasmes són supersticions, evocats per les pors dels mateixos xinesos. Els xinesos són porucs i per això tenen tantes supersticions». Jo no era poruga. I no feia les coses d'una determinada manera perquè s'haguessin fet així des de feia mil anys. Tenia l'enginy ianqui i una mentalitat independent; m'ho havia dit la mare. Va ser idea meva, per exemple, donar forquilles modernes als criats perquè mengessin en comptes dels antics bastonets. Tanmateix, la mare va ordenar als criats que tornessin la coberteria de plata. Va dir que cada cobert valia més del que un criat guanyava en un any, i que, per això, els criats tindrien la temptació de vendre's les forquilles. Els xinesos no tenien la mateixa opinió sobre l'honradesa que nosaltres, els nord-americans. Hi estava d'acord. Si hagués estat xinesa, hauria dit això de mi mateixa?

Després de deixar l'Acadèmia de la senyoreta Jewell, vaig prohibir a les cortesanes que em diguessin «*Vyau-la*». Tampoc es podien dirigir a mi amb expressions afectuoses com «germaneta». Els vaig dir que m'havien de dir Vivi. Les úniques persones que em podien dir Violet eren aquelles que podien pronunciar el meu nom com cal, és a dir la meva mare, Colom Daurat i el meu mestre.

Un cop em vaig canviar el nom, em vaig adonar que ho podia fer sempre que em vingués de gust depenent de l'estat d'ànim o la intenció. I poc després, vaig adoptar el meu primer sobrenom com a conseqüència d'un accident. Corria per la sala principal i vaig ensopegar amb un criat que portava una safata amb te i berenar, que va caure a terra. L'home va exclamar que era una *biaozi*, un «petit remolí». Un mot encisador. Era el Remolí que bufava per la famosa casa del Sender Ocult de Jade amb el meu nimbe de cabells foscos flonjos i el gat perseguint la cinta que abans em servia per

subjectar-me els cabells. D'aleshores ençà, els criats m'havien de dir Remolí, però en anglès, que ells pronunciaven «*woo-woo*».

Estimava molt el meu gat carabassa. Era meu i jo era d'ell, i aquesta era una sensació que no tenia amb ningú més, ni amb la meva mare. Quan agafava la meva gateta, em fregava el cosset amb les potes, esgarrapant-ne les puntes i convertint-les en xarxes de pescar. Tenia els ulls verds com jo, i una pàtina daurada preciosa sobre el cos clapat de marró i de negre. A la claror de la lluna, resplendia. La mare me la va regalar quan li vaig dir que volia una amiga. La gata havia estat d'un pirata, em va dir, que li havia posat Carlotta per la filla del rei portuguès que havia segrestat. Ningú no tenia un gat pirata i, en canvi, qualsevol podia tenir un amic. Un gat sempre seria lleial, i un amic no. La mare va dir que ho sabia del cert.

A casa gairebé tots temien el meu gat pirata. Quan la feien fora dels mobles, esgarrapava. Udolava com un fantasma quan es quedava tancada en un armari. Si percebia por en les persones que se li atansaven, s'eriçava i els deixava clar que feien bé de tenir-li por. Colom Daurat es quedava garratibada cada vegada que la veia saltar cap a ella. Un gat fer l'havia ferit greument quan era petita i havia estat a punt de morir de febre de pus verd. Si algú agafava el meu gat, ella mossegava, ràpidament i amb força, i si algú l'acaronava sense el meu permís, treia les urpes. Va assassinar un noi de disset anys que es deia Loyalty Fang, que va venir al Sender Ocult de Jade amb el seu pare. Jo buscava la Carlotta i la vaig trobar sota el sofà. Hi havia un noi al mig que em va començar a parlar en una llengua que jo no entenia. Abans que el pogués avisar que no toqués la Carlotta, li va agafar la cua i ella va treure les urpes i li va marcar quatre franges sangonoses de pell i carn. Es va quedar blanc, va serrar les dents i es va desmaiar, ferit mortalment. El seu pare el va portar a casa i

Colom Daurat va dir que segurament es moriria, i més tard, una de les cortesanes va dir que s'havia mort i que era una llàstima que no hagués fruit mai dels plaers de l'alcova. Encara que hagués estat culpa del noi, jo patia perquè no em prenguessin la Carlotta i l'ofeguessin.

Amb mi, la Carlotta era diferent. Quan l'agafava, era tendra i tova. A la nit, roncava a sobre meu, i al matí, em venia a miolar contenta. Em guardava bocinets de salsitxa a la butxaca del davantal per a ella, a més d'una ploma verda de lloro lligada a un cordill, que feia servir per incitar-la a sortir d'algun dels molts sofàs de la sala. Treia les urpes fora del serrell perseguint la ploma. Juntes corriem pel laberint de mobles, i ella saltava sobre taules i cadires, s'enfilava per les cortines, i fins a la vora més alta dels plafons de fusta de la paret... on sigui que volgués que pugés. La sala era el pati de la Carlotta i meu, i aquell pati era en una mansió antigament encantada que la meva mare havia convertit en el Sender Ocult de Jade.

Més d'una vegada li havia sentit explicar als periodistes occidentals com havia aconseguit la casa per quatre xavos.

—A Xangai, si vols fer calés —deia—, t'has d'aprofitar de les pors dels altres.

Lulu

Aquesta mansió, senyors, es va construir fa quatre-cents anys per ser la casa d'estiueig de Pan Ku Xiang, un ric il·lustrat i poeta d'anomenada, els mèrits lírics del qual no coneix ningú perquè els seus pensaments inscrits es van cremar. Antigament el terreny i els quatre edificis originals ocupaven més d'una hectàrea i mitja, el doble que ara. El mur gruixut de pedra és l'original. Però les ales oest i est es van haver de reconstruir arran d'un incendi misteriós que les va destruir,

les mateixes flames que van devorar els pensaments poètics de l'il·lustrat. Fa quatre-cents anys que es transmet una llegenda: una de les seves concubines va iniciar el foc a l'ala oest, i la seva esposa va morir a l'ala est cridant en un cercle de flames. Si és veritat o no, no se sap. Però no val la pena inventar una llegenda si no inclou un parell d'assassinats, no els sembla?

Després de la mort del poeta, el seu fill gran va contractar els millors mestres d'obres perquè tallessin una estela posada sobre una tortuga i coronada per un drac, símbols de l'honor reservat a un alt càrrec, si bé a la comarca no hi havia cap constància que n'hagués tingut mai cap. Quan el seu besnét va ser cap de la família, l'estela havia caigut i estava gairebé tapada per males herbes altes i punxants. El temps va desdibuixar el nom de l'il·lustrat i els seus elogis en osques il·legibles. Aquest no era el respecte etern que l'il·lustrat tenia pensat. Quan els seus descendents van vendre la finca fa cent anys per una bagatella, va començar la maledicció. L'endemà de rebre els diners, el seu descendent va patir un dolor ardent i va morir. Un lladre va matar un altre fill. Els fills d'aquests fills van morir d'una cosa o altra, i no va ser de vells. Un seguit de compradors també van patir malalties insòlites: revessos de fortuna, infertilitat, follia i coses per l'estil. Quan vaig veure la mansió, era un esguerro abandonat, els terrenys eren una selva d'enfiladisses asfixiants i matolls massa crescuts, el paradís perfecte per als gossos salvatges. Vaig comprar la propietat pel preu d'una cançó xinesa. Tant occidentals com xinesos van dir que comprar-la era una bogeria, per barata que fos. No trobaria fuster, manobre o culi que volgués travessar aquell llindar encantat.

Vostès què haurien fet, senyors? Abandonar i assumir les pèrdues? Vaig llogar un actor italià, un jesuïta caigut en desgràcia amb els trets foscos d'un asiàtic, una semblança més pronunciada encara quan es va estirar enrere els cabells, tal

com fan els cantants d'òpera xinesos per donar als seus ulls una obliquïtat dramàtica. Es va abillar amb la túnica d'un mestre fengshui, i vam contractar nois per repartir anuncis avisant que se celebraria una fira als jardins de la mansió encantada. Teníem parades de menjar, acròbates, contorsionistes i músics, fruites desconegudes i una màquina de caramels que treia bombons. Quan va arribar el mestre fengshui en un palanquí, amb el seu criat xinès, tenia un públic de centenars de persones esperant: infants i *amabs*, criats i conductors de *rickshaw*, cortesianes i madams, sastres i altres proveïdors de xafarderies.

El mestre fengshui va demanar que li portessin una cassola de foc. Va treure un pergamí i el va llançar a les flames, i a continuació va entonar una mena de cantarella tibetana mentre esquitxava el foc amb vi d'arròs per revifar-lo.

—Ara entraré a la mansió maleïda —va dir l'actor a la multitud—, i convenceré Pan el Fantasma Poeta perquè se'n vagi. Si no torno, recordeu-me com un bon home que va servir el seu poble a costa de la seva vida.

Les previsions d'un perill mortal sempre són útils perquè la gent cregui en les teves martingales. El públic va veure com entrava on cap home gosava fer-ho. Va tornar al cap de cinc minuts, i el públic va murmurar admirat. Va anunciar que havia trobat el Fantasma Poeta en un tinter del seu estudi de pintura. Havien tingut una agradable conversa sobre la seva poesia i la seva antiga anomenada. Això va portar el poeta a lamentar-se perquè els seus descendents l'haguessin arraconat a una obscuritat massa precoç. El seu monument havia esdevingut una llosa plena de verdet on orinaven els gossos salvatges. El mestre fengshui va assegurar al Fantasma Poeta que construiria una estela magnífica, millor que l'anterior. El Fantasma Poeta li ho va agrair i immediatament va abandonar la mansió abans encantada per anar a trobar la seva esposa assassinada.

Això, doncs, va resoldre el primer obstacle. A continuació havia de superar l'escepticisme davant la meua idea que un club social podia tenir èxit si servia tant occidentals com xinesos. Qui hi vindria? Com saben, la majoria dels occidentals consideren inferiors els xinesos, intel·lectualment, moralment i socialment. No semblava probable que fumessin cigars i beguessin brandi junts.

Els xinesos, al seu torn, se senten molt ofesos per la manera arrogant com els estrangers tracten Xangai, com si fos la seva pròpia ciutat portuària, i com la governen amb els seus tractats i les seves lleis. Els estrangers no confien en els xinesos. I els insulten parlant pidgin, fins i tot amb xinesos que parlen un anglès tan refinat com un lord britànic. Per què haurien de fer negocis els xinesos amb homes que no els respecten?

La resposta fàcil són els diners. El comerç exterior és l'interès que tenen en comú, la llengua comuna, i jo els ajudo a enraonar-la en un ambient que estava les reserves que encara puguin tenir.

Per als nostres hostes occidentals, ofereixo un club social amb els plaers a què estan acostumats: billars, partides de cartes, cigars i brandi de la millor qualitat. En aquell racó veuen un piano. Al final de cada nit, els ressaguers l'envolten per cantar els seus himnes i cançons sentimentals dels països d'origen. En tenim uns quants que es pensen que són cosins de Caruso. Per als hostes xinesos, ofereixo els plaers d'una casa de cortesanes de primera categoria. Els clients segueixen el protocol del festeig. Aquesta no és una casa de prostitució, com les que coneixen la majoria d'occidentals. També oferim als hostes xinesos les distraccions occidentals que ara s'esperen d'una casa de cortesanes de primera categoria: billars, partides de cartes, el millor whisky i els millors cigars, a més d'opi i cantants encisadores que exalcen els antics castanyers xinesos i animen els homes a afegir-s'hi. El mobilia-

ri és superior al de les altres cases. La diferència rau en els detalls, i jo que sóc nord-americana porto aquest coneixement a la sang.

I ara hem arribat on Orient es troba amb Occident, al Gran Saló, un terreny comú per als homes de negocis de dos mons. Imaginin-se la remor de les converses que sentim cada nit. Aquí s'han fet moltes fortunes, i totes comencen amb la meva presentació i amb la primera encaixada entre dos homes. Senyors, heus aquí una lliçó per a qui vulgui fer fortuna a Xangai. Quan la gent diu que una idea és impossible, esdevé impossible. A Xangai, tanmateix, res no és impossible. Has de fer que el que és vell es trobi amb el que és nou, canviar de lloc els mobles, per dir-ho d'alguna manera, i muntar un gran espectacle. Ensarrona i guanyaràs. Oportunistes benvinguts. Dins d'aquestes portes, el camí a la riquesa es mostra a tots els que disposen d'un mínim de deu mil dòlars per invertir o que tenen influència per un valor més alt que aquest. Tenim un nivell mínim.

Quan t'atansaves al reixat de la mansió, t'adonaves de seguida que estaves a punt d'entrar en una casa elegant amb una història respectable. L'arcada encara tenia la placa de pedra tallada corresponent a un il·lustrat ming; com a prova d'autenticitat s'havien deixat uns líquens a les cantonades. La gruixuda reixa es repintava periòdicament amb laca vermella i els aplics de bronze es polien perquè brillessin fastuosament. A cada columna hi havia un plafó amb els dos noms de la casa: *SENDER OCULT DE JADE* a la dreta, i «La Casa de Lulu Mimi» en xinès a l'esquerra.

Un cop travessat el reixat i dins del pati de davant, feia l'efecte que haguessis reculat a l'època que el Fantasma Poeta era l'amo de la casa. El jardí era senzill i de proporcions clàssiques, des dels estanys de peixos fins als pins nusos.

Darrere s'alçava una casa més aviat austera: la façana grisa de guix llis sobre pedra, les finestres de gelosia amb un motiu simple de gel esquerdat. La teulada grisa tenia ràfecs que es corbaven amunt, però no excessivament, només una mica, per insinuar que eren les ales de ratpenats de la sort. I davant de la casa hi havia l'estela del poeta, retornada al seu lloc legítim, sobre una tortuga, amb un drac a dalt, i proclamant que l'il·lustrat seria recordat deu mil anys més.

Tanmateix, un cop al rebedor, tots els signes ming desapareixien. Als teus peus tenies un motiu acolorit de rajoles morisques i davant teu, una paret de cortines de vellut vermell. Quan les obrien, t'endinsaves en un «Palau de fascinations celestials», com deia la meva mare. Era el Gran Saló i era totalment occidental. Era la moda a les millors cases de cortesanes, però el sentit de la moda occidental de la meva mare era autèntic i també agosarat. Quatre-cents anys de freds ressons s'havien sufocat amb tapissos acolorits, catifes gruixudes i una profusió de divans baixos, canapès rígids, *chaise longues* i otomanes turques. Peanyes per a flors exposaven gerros de peònies de la mida d'un cap d'infant, i taules rodones de te tenien llums a sobre que donaven al saló la resplendor melosa d'una posta de sol. A les calaixeres els homes podien agafar cigars d'humidificadors d'ivori i cigarrets de pots de *cloisonné* amb filigrana. Les butaques estaven tan farcides que tenien la forma de les natges de les persones que s'hi asseien. Algunes decoracions feien molta gràcia als xinesos. Els gerros blaus i blancs importats de França, per exemple, estaven pintats amb representacions de xinesos amb cares que s'assemblaven a Napoleó i Josefina. Les finestres de gelosia estaven tapades amb gruixudes cortines d'angora, amb borles verdes, vermelles i grogues i serrells gruixuts com dits, la joguina preferida de la Carlotta. Aranyes i aplics de paret il·luminaven els quadres de deesses romanes de galtes rosades amb cossos blancs i musculosos, que saltironaven

al costat de cavalls blancs tan musculosos com elles; formes grotesques, sentia dir als xinesos, que descrivien, a parer seu, la bestialitat.

Als cantons dret i esquerre del Gran Saló hi havia portes que donaven a sales més petites i més íntimes, i més enllà a passadissos coberts que travessaven patis i duien a l'antiga biblioteca de l'il·lustrat, l'estudi de pintura i el temple familiar, tot hàbilment transformat en sales on un home de negocis podia celebrar un sopar per als amics acompanyat de cortesanes refinades que cantaven amb una emoció punyent.

Al fons del Gran Saló, la meva mare havia instal·lat una escala encatifada corba amb una barana de fusta lacada de vermell que et portava a tres llotges arrodonides i folrades de vellut copiades de les dels teatres d'òpera. Donaven al Gran Saló i des d'allà sovint observava les festivitats de baix mentre la Carlotta es passejava per les baranes.

Les festes començaven a sol post. Arribaven carruatges i *rickshaws* durant tota la nit. Ou Esquerdat, el porter, havia memoritzat els noms dels que havien de venir, i aquests eren els únics a qui permetia entrar. Des de la meva talaia, veia els homes que travessaven les cortines vermelles i entraven en aquella sala palatina. Distingia els hostes que venien per primera vegada. Miraven l'escena que tenien davant, escrutant la sala amb incredulitat en veure xinesos i occidentals que se saludaven i enraonaven amb civisme. L'occidental tenia la primera visió de les cortesanes en el seu hàbitat. Les podia haver vist tot passant per la via pública amb els carruatges, abillades amb les pells i els barrets. Però allà les tenia a l'abast. Podia parlar-hi, somriure amb admiració, si bé de seguida s'assabentava que no li estava permès tocar. M'encantava veure com la meva mare inspirava respecte en homes de diferents nacionalitats. Tenia el poder d'emmudir els homes tan bon punt travessaven la porta.

Les nostres cortesanes eren les noies més populars i do-

tades de totes les que treballaven a les cases de primera categoria de Xangai: elegants, tímidament seductores, temptadorament esmunyedisses i amb habilitats per al cant o la recitació de poemes. Se les coneixia com les Belleses Núvol. Totes duïen el mot «Núvol» al nom, i això identificava la casa a què pertanyien. Quan abandonaven la casa —ja sia per casar-se, per ingressar en un convent o per treballar en una casa de menys categoria— el núvol s'evaporava del seu nom. Les que hi vivien quan jo tenia set anys eren Núvol Rosat, Núvol Ondulant, Núvol Nevat i, la meva preferida, Núvol Màgic. Totes eren llestes. La majoria tenien tretze o catorze anys quan van arribar i en tindrien vint-i-tres o vint-i-quatre quan marxessin.

La meva mare posava les normes sobre com havien de treballar amb els clients i quina part dels guanys i de les despeses pagarien a la casa. Colom Daurat s'encarregava del comportament i l'aspecte de les cortesanes i s'assegurava que complissin els criteris i mantinguessin la reputació d'una casa de cortesanes de primera categoria. Colom Daurat sabia com n'era de fàcil que una noia perdés la reputació. Ella havia estat una de les cortesanes més populars de la seva època fins que el seu mecenes li va trencar les dents de davant i la meitat dels ossos de la cara. Quan es va recuperar, amb la cara lleugerament torta, altres belleses havien ocupat el seu lloc, i no va poder superar les especulacions segons les quals per força havia d'haver ofès greument el seu mecenes per haver incitat a la violència un home tan pacífic.

Per molt belles que fossin aquelles cortesanes, tots els clients, tant xinesos com occidentals, es delien per veure una dona en particular: la meva mare. Des de la meva talaia, era fàcil de distingir per l'elàstica cabellera de rulls castanys que li queia sobre les espatlles en un estil desenfadat. Els meus cabells s'assemblaven molts als seus, però eren més foscos. La seva pell era un pèl morena. Explicava amb orgull que

tenia unes gotes de sang de Bombai. Ningú, ni xinès ni estranger, no hauria descrit sincerament la meva mare com una bellesa. Tenia un nas llarg i marcat que semblava haver estat esculpit de qualsevol manera amb un ganivet de pelar. El seu front era alt i ample, distintiu d'un caràcter cerebral, segons Colom Daurat. La barbeta li sortia com un puny petit i bel·ligerant, i tenia els pòmuls angulosos. Els seus iris eren insòlitàment grans, i els ulls descansaven en conques fosques i fondes, ventats per llargues pestanyes. Però tot-hom estava d'acord que era més captivadora que una dona amb trets regulars i una gran bellesa. Era tot en ella: el somriure, la veu ronca i melodiosa, el moviment provocatiu i llangorós del cos. Resplendia. Brillava. Si un home rebia ni que fos una mirada dels seus ulls penetrants, quedava encisat. Ho vaig veure mil vegades. Feia que davant d'ella els homes se sentissin especials.

Tampoc tenia rival en estil. Es dissenyava la roba amb el seu propi enginy. El meu preferit era un vestit de color lila d'organza de seda gairebé transparent que flotava sobre una seda rosa clar. Estava brodat amb una enfiladissa de fulletes. A l'escot, dos capolls roses brollaven de la part de dalt de l'enfiladissa. I si us penseu que els capolls també eren roses només l'encertareu a mitges, perquè un era una rosa autèntica que obria els seus pètals i desprenia la seva fragància al llarg de la nit.

Des de la galeria, la seguia quan travessava la sala en zig-zaga, arrossegant la cua del vestit i provocant l'admiració dels homes al seu pas. La veia inclinar la cara cap a un cantó per parlar amb un xinès, després cap a un altre angle per parlar amb un occidental. Veia que tots se sentien privilegiats per haver estat escollits per rebre la seva atenció. El que tots aquells homes volien de la meva mare era el mateix. Era el seu *guanxi*, com en deien els xinesos, les seves relacions influents, com en deien els occidentals. Era la seva familiari-

tat amb molts dels occidentals i els xinesos més poderosos i pròspers de Xangai, Canton, Macau i Hong Kong. S'estenia als seus coneixements dels negocis d'aquests homes i les oportunitats que oferien, tant com els que no n'oferien cap. El seu magnetisme era la seva capacitat d'ajuntar homes i possibilitats perquè en sortís un benefici.

Les envejoses madams d'altres cases de cortesanes deien que la meua mare coneixia aquells homes i els seus secrets perquè havia anat al llit amb tots, centenars d'homes de totes les tonalitats de pell. O, deien, els feia xantatge esbrinant els mitjans il·legals que havien emprat per obtenir els seus diners. També podia ser que els drogués cada nit. Qui sap què calia per aconseguir que aquells homes li donessin el que necessitava saber?

La veritable raó del seu èxit en els negocis tenia molt a veure amb Colom Daurat. La mare ho va dir moltes vegades, però d'una manera tan indirecta que només vaig poder recollir petits fragments que, com un tot, eren massa fantàstics per ser certs. Ella i Colom Daurat suposadament s'havien conegut feia deu anys quan vivien en una casa d'East Floral Alley. Al començament, Colom Daurat regentava una casa de te per a mariners xinesos. Llavors la mare va posar un pub per a pirates. Així que Colom Daurat va construir una casa de te encara més extravagant per als capitans, i la meua mare va posar un club privat per a propietaris de vaixells, i no van parar de superar-se l'una a l'altra fins que la meua mare va inaugurar el Sender Ocult de Jade i aquí es va acabar. Entremig, la meua mare va ensenyar anglès a Colom Daurat i Colom Daurat va ensenyar-li xinès, i juntes van practicar un ritual anomenat *momo*, que els lladres utilitzaven per robar secrets. Colom Daurat deia que el *momo* consistia només a estar callada. Però jo no me la creia.

De vegades baixava de la meua talaia amb la Carlotta i caminava per un alt laberint d'homes vestits de fosc. Pocs

em feien cas. Era com si fos invisible, excepte per als criats, que, quan vaig fer set anys, ja no em temien com a Remolí i em tractaven com si fos una planta rodadora del desert.

Era massa baixeta per veure per sobre els grupets d'homes, però sentia la veu animada de la mare, aproximant-se o allunyant-se, saludant cada client com si fos un amic perdut. Renyava afectuosament els que feia un temps que no veia i ells se sentien afalagats que els hagués trobat a faltar. Observava com guiava aquells homes perquè s'avinguessin a tot el que deia. Si dos dels homes de la sala sostenien opinions oposades, ella no prenia partit sinó que expressava un punt de vista superior, i com una deessa els empenyia cap a una opinió comuna. No traduïa les paraules exactes d'ells, sinó que n'alterava el to de la intenció, l'interès i la cooperació.

També era tolerant amb les ficades de pota, que n'hi havia, com acostuma a passar entre nacions. Recordo un vespre que era amb la meva mare quan ella va presentar el senyor Scott, un britànic propietari d'un molí, a un banquer anomenat senyor Yang. El senyor Scott immediatament es va llançar a explicar els guanys que havia obtingut aquell dia a l'hipòdrom. Malauradament, el senyor Yang parlava anglès perfectament i, per tant, la meva mare no va poder alterar la conversa quan el senyor Scott comentava tot excitat les apostes que havia fet aquella tarda als cavalls.

—Les apostes d'aquell cavall eren de dotze a u. A l'últim mig quilòmetre les potes tallaven l'aire, i ha guanyat velocitat constantment fins al final. —Va fer visera amb la mà davant dels ulls com si tornés a veure la cursa.— Ha guanyat la cursa per cinc cossos! Senyor Yang, li agraden les curses de cavalls?

—No he tingut el plaer, senyor Scott —va dir el senyor Yang amb diplomàcia, tot seriós—, com cap xinès que jo conegui.